

MOTIVELE VEGETALE ÎN DECORUL ȚESĂTURILOR DE INTERIOR – SURSE ȘI SPAȚII DE CERCETARE

VEGETAL MOTIFS IN THE DECORATION INTERIOR FABRICS – SOURCES AND RESEARCH SPACES

SVETLANA PLAȚINDA¹,
doctorandă, lector universitar,
Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice

<https://orcid.org/0000-0002-4113-270X>

CZU 745.52.043:747

DOI <https://doi.org/10.55383/amtap.2024.2.19>

Majoritatea țeșăturilor tradiționale conțin imagini fitomorfe simbolice, realiste, foarte stilizate. Astfel că transmiterea mesajului simbolic prin aplicarea imaginilor de vegetație în textilele tradiționale este una fundamentală, complexă și încă necercetată până la justa valoare. Pentru a descifra conținutul motivelor este necesară căutarea izvoarelor acestora, pe cât de multiple, pe atât de străvechi. Răspunsul la aceste întrebări trebuie căutat, în primul rând, în mitologia română, în folclor, în sursele arheologiei spațiului de cercetare, precum și în istoria și filozofia religiilor din arealul eurasiatic. Lucrările cercetătorilor din Republica Moldova și România s-au dovedit a fi deosebit de utile în domeniile respective.

Cuvinte-cheie: țeșătură, motiv, fitomorf, tradiție, decor, stilizare

Most traditional fabrics contain symbolic, realistic, and highly stylized phytomorphic images. The issue of semantics and symbolic message through the application of vegetation images in traditional textiles is fundamentally complex and still under-researched to its full value. To decipher the content of these motifs, it is necessary to search for their sources, as numerous and ancient as they may be. The answer to these questions must primarily be sought in Romanian mythology, folklore, archaeological sources within the research space, as well as in the history and philosophy of religions within the Eurasian region. The works of researchers from the Republic of Moldova and Romania have proven to be particularly useful in the respective fields.

Keywords: fabric, motif, phytomorphic, tradition, decoration, stylization

---

1 E-mail: svetlana.platinda@amtap.md

Introducere

Lumea vegetală reprezintă o parte esențială din viața omului. Necesitatea de a admira fascinația și miracolul lumii vegetale a devenit o condiție sine qua non a existenței umane. Una dintre dorințele sacre ale omenirii de-a lungul timpului a fost de a reda frumusețea naturii în diverse moduri. Motivele florale ocupă un rol aparte în creația artistică. Astfel, imaginea florilor, copacilor și arbuștilor poate fi contemplată în tablourile unor pictori renumiți sau în ornamentele vegetale care predomină în arta decorativă universală, în arhitectură și designul modern.

Motivele vegetale stau la baza reprezentării multor forme decorative, iar cei care creează opere artistice trebuie să cunoască bine cum să aplice în decor o plantă, o floare etc., care sunt posibilitățile plastice, ritmice sau cromatice. Acest lucru este valabil, în special, pentru specialiștii care practică arta ornamentală, pentru artiștii din domeniul artelor decorative și artelor textile.

Reprezentările motivelor vegetale

Reprezentările motivelor vegetale domină toate formele naturale folosite în ornamentația textilă tradițională și contemporană. Până în prezent un număr colosal de obiecte de artizanat și țesături moderne poartă amprenta interpretărilor artistico-plastice a motivelor naturale. În acest sens, Gheorghe Mardare menționează: „Mai mult de jumătate din covoarele vechi basarabene conțin imagini fitomorfe simbolice și puternic stilizate, care de la sfârșitul secolului XIX sunt treptat înlocuite cu imagini vegetale realist-naturaliste” [1 p. 143].

Legătura strânsă între om și vegetația ce-l înconjoară a dus la îmbogățirea reprezentărilor fitomorfe, astfel că în ornamentica țesăturilor tradiționale de interior întâlnim frecvent pomi, crengi, vrejuri, frunze, flori, fructe, buchete etc. Sursele istoriografice oferă informații precum că primele reprezentări vegetale au fost semne codificate ale unor străvechi mituri dendrologice, preluate și prelucrate mereu, în așa fel încât nici formele, nici semnificațiile lor inițiale nu se mai deslușesc cu claritate [2 p. 167].

În Europa motivele vegetale au existat în artele plastice și decorative în cadrul unor stiluri artistice specifice. Cei mai mari artiști și arhitecți care au realizat schițe pentru țesături, covoare, decorațiuni interioare și mobilier au folosit tehnicile învățate în cadrul formării în domeniul artelor plastice pentru a lucra cu forma plantelor.

Interesul pentru reprezentarea plantelor în arta europeană a apărut de la începutul secolului XIX, în legătură cu dezvoltarea rapidă a industriei artei și cu înființarea școlilor de artă. Utilizarea motivelor vegetale în obiectele produse industrial a dat naștere unor avalanșe de metode, care au apărut rapid și au dispărut adesea în același mod, iar la începutul secolului XX nu mai rămăseseră prea multe dintre ele. Cu toate acestea, zeci de artiști și teoreticieni ai artei, care și-au dedicat viața lucrând la reprezentarea motivelor vegetale și la aplicarea formelor lor în artă, și-au lăsat amprentă dăinuie asupra timpului.

Aplicarea abilă a imaginilor de plante și flori în artele decorative, în special, în artele textile nu se poate baza decât pe o muncă serioasă în domeniul schițelor din natură și al desenelor prin memorie, reprezentare și imaginație. Din punct de vedere istoric, toate metodele cunoscute de artist în reprezentarea plantelor au o trăsătură comună – *forma plantelor este folosită în ornament cu un anumit grad de generalizare artistică ori stilizare*. Această regulă se vede clar prin compararea naturii „vii” cu produsele de artă decorativă și aplicată ale diferitor epoci și popoare. Anume prin principiile de prelucrare artistică a formelor plantelor se observă diferența dintre metodele existente. Procesul de „transpunere” a unei imagini din natură (pom, floare, frunză etc.) într-un motiv ornamental poate fi diferit și poate avea mai multe etape. În forma mai generală, el se exprimă astfel: *natură – schiță – imagini reale*, cu diferite grade de stilizare – *motiv ornamental pictural – ornament vegetal stilizat* [3 pp. 8-11].

În toate perioadele istorice creatorul/artistul stabilea clar cum să utilizeze anumite forme vegetale într-un produs artistic încă de la analiza vizuală a acestora, iar trecerea la schiță nu însemna decât proiectarea ideii. Or, o bună cunoaștere a metodelor și tehnicilor de reprezentare a motivelor vegetale

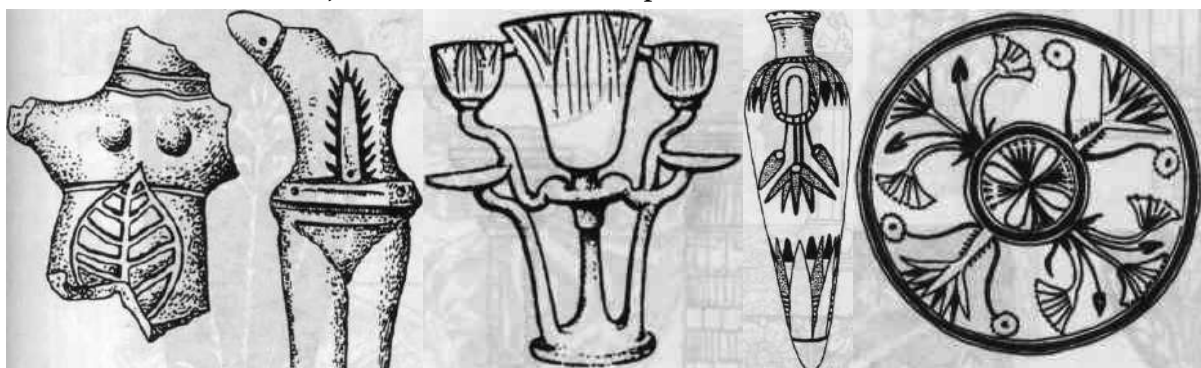
cu diferite grade de stilizare îi permite specialistului să abordeze cu pricepere soluția de design artistic al produselor textile și să găsească pentru fiecare din ele propria interpretare a ornamentului vegetal. Schimbând metodele de lucru în funcție de idei și de tipul de țesătură, se realizează o legătură organică între desen și produs.

Studiind motivele vegetale de pe produsele textile ale diverselor popoare și din diferite epoci, observăm o schimbare evidentă a caracterelor ornamentelor, deși sursele naturale din masa lor nu se schimbă în mod esențial. Recunoașterea multor plante în diverse imagini arată că ornamentația nu a urmat doar calea copierii, transformării și dezvoltării mostrelor culturale istorice, ci s-a alimentat în mod constant și din impresii naturale. Influența muncii de teren în crearea de noi ornamente a crescut treptat și a dus la o serie de metode și tehnici de transpunere a formelor exterioare ale plantelor în motive ornamentale.

Majoritatea metodelor de lucru cu forme naturale de plante au dobândit forme complete în ultimii 200 de ani, adică din momentul în care ornamentației i s-a atribuit rolul de purtător de artă, iar dezvoltarea gustului ornamental a fost declarată una din importante sarcini ale educației artistice.

Motivele vegetale reprezentate în diferite perioade, în spațiu și timp, pe textile au aproape întotdeauna surse primare naturale. Chiar și reprezentările de plante de pe ceramica de Tripoli și de pe cele mai vechi textile care au supraviețuit se bazează pe rezultate din observarea unor forme naturale specifice (**Figura 1**). Textilele din secolele VI-V î.Hr. descoperite în curganele din Munții Altai sunt decorate cu motive fitomorfe. Florile și mugurii de lotus sunt recognoscibile pe țesăturile reprezentate în picturile din Egiptul Antic, palmetă întâlnim pehainele figurilor reprezentate în ceramica Greciei Antice. Cele mai vechi motive vegetale se repetă constant în arta Indiei (**Figurile 2-3**).

Figura 1. Reprezentarea motivelor vegetale pe statuetele Tripoli.
Sfârșitul mileniului IV – începutul mileniului III î.Hr.

Figura 2. Reprezentarea motivelor vegetale în ceramica Egiptului Antic

Începând cu secolul al XIV-lea, informații referitor la crearea desenelor pentru textile ne furnizează diverse tratate (*Tratat de pictură* de Cenino Cennini), desene de ornamente ale marilor pictori (celebrele desene ale lui Pisanello, Sandro Botticelli, Jacopo Bellini), grafica ornamentală din secolele XVII-XVI-II și imagini de plante realizate în școlile de artă din secolul al XVIII-lea [3 p. 9].

Analizând aceste date într-un context cultural și proiectând rezultatele particularităților de funcționare a celor două tipuri de producție existente (meșteșugărească și manufacturieră), ne putem imagina forma de lucru atât a meșteșugarului cât și a artistului în reprezentarea motivului vegetal. În acele vremuri meșteșugul era strâns legat de creativitate, iar artizanul realiza el însuși produsul, de la idee până la ultima operațiune tehnologică, îmbinând în persoana sa atât designerul cât și producătorul. În crearea întregii țesături (împreună cu designul ornamental) el a acționat pe baza unui model vizual, numit acum model cultural. Acest tip de activitate se numește *canonic*. Lucrurile în care sistemul canonic își găsea cea mai adecvată întrupare erau recunoscute ca exemple etalon și serveau drept standarde de formă perfectă, de măiestrie, obiecte de imitat și copiat, puncte de referință în crearea unor mostre mai perfecte.

Ornamentele vegetale, ca toate celelalte ornamente, erau realizate conform legilor acestui sistem. Un meșter, de regulă, nu avea educație artistică și nu putea desena plante din natură. El își transfera impresiile din observațiile din natură și memorie în desen direct în procesul de producție, îmbunătățind mostra pe care o avea în funcție de gustul său. În meseria de familie îngustă, ucenicul trebuia să stăpânească întregul proces de producție – de la desena-rea ornamentului până la uscarea produselor.

În Renașterea timpurie marii maestri ai artelor plastice au avut o școală a desenului din natură solidă, fapt ce a influențat semnificativ asupra graficii motivelor vegetale în produsele din țesături scumpe. În mare măsură, această performanță se referă la desenele lui Bellini pentru țesături din colecțiile Muzeului Luvru. În secolele XVII și XVIII desenul textil a început să fie influențat de lucrările ornamentalistilor graficieni. Dacă în secolul XVI și în prima jumătate a secolului XVII artiștii se ocupau de grafica ornamentală concomitent cu pictura sau arhitectura, începând cu a doua jumătate a secolului XVII, au existat pictori specializați exclusiv în acest domeniu. Singura lor sarcină era de a crea modele, schițe, mostre pentru produse de artă decorativă [3].

Flora locală este reflectată în mod realist în multe modele florale țesute din Florența în secolul al XVI-lea. Pictorii au introdus, de asemenea, elemente de tridimensionalitate în textilele din epoca Renașterii, îmbogățindu-le astfel foarte mult (*Figura 4*).

Figura 4. Decorațiuni vegetale din secolul XVI care au influențat designul ornamentelor textile

Figura 3. Motive vegetale în arta Indiei Antice

În spațiul românesc motivele vegetale au fost profund integrate în tradițiile artistice și meșteșugărești, atât în arta populară cât și în arta decorativă religioasă și laică. În arta textilă tradițională românească motivele vegetale, precum vița-de-vie, spicul de grâu, floarea-soarelui și frunza de stejar au fost frecvent utilizate. Aceste motive aveau semnificații spirituale și erau asociate cu fertilitatea, rodnicia și prosperitatea. Pe vasele de ceramică motivele vegetale sunt adesea stilizate și repetate într-un mod ritmic. Aceste motive nu doar înfrumusețază obiectele, dar reflectă și legătura profundă a oamenilor cu natura. L. Blaga în *Trilogia culturii* afirmă: „Ornamentica artei populare românești, alcătuită din semne, din linii îndrăznețe, din linii curbate, din motive geometrice, poate fi considerată ca o mărturisire a duhului unei generații către cealaltă” [4 p. 378].

În decorarea bisericilor ortodoxe, atât la exterior cât și în interior, motivele vegetale sunt frecvent întâlnite în sculptura din lemn și piatră.

Concluzii

Din cele analizate mai sus, constatăm că studiul motivelor vegetale în arta decorativă este o explorare profundă a simbolismului, esteticii și evoluției acestor elemente în diferite culturi și perioade istorice. Motivele vegetale au fost utilizate în întreaga lume, începând cu antichitatea și până în epoca contemporană, și realizate în diverse forme și tehnici – de la sculptură și ceramică la textile și arhitectură.

În arta contemporană motivele vegetale continuă să joace un rol important, dar sunt deseori re-interpretate într-o cheie modernă sau conceptuală. Prin urmare, motivele vegetale au o istorie lungă și complexă în arta decorativă, reflectând o gamă largă de semnificații și utilizări în diverse culturi și epoci. De la simboluri religioase și spirituale la elemente estetice și stilistice, motivele vegetale rămân o sursă inepuizabilă de inspirație în arta decorativă și continuă să evolueze în funcție de tendințele artistice contemporane.

Referințe bibliografice

1. MARDARE, Gh. *Arta covoarelor vechi românești basarabene*. Chișinău: Cartier, 2016. ISBN 978-9975-86-095-6. ISBN 978-9975-79-947-8.
2. MOISEI, L. *Ornamentul: fenomen artistico-estetic*. Chișinău: Pontos, 2017. ISBN 978-9975-51-905-2.
3. БЕСЧАСТНОВ, Н. *Изображение растительных мотивов*. Москва: Владос, 2004. ISBN 978-569-10-1207-5.
4. BLAGA, L. *Trilogia culturii*. București: Humanitas, 2011. ISBN 978-973-50-2953-1.